

T.C.
TÜRKİYE İNSAN HAKLARI VE EŞİTLİK KURUMU
2.DAİRE KARARI

Başvuru Numarası : 2021/864
Toplantı Tarihi/Sayısı : 7.12.2022/22
Karar Numarası : 2022/884
Başvuran : A. Y.
Başvuran Vekili : --
Adres : --
Muhatap Kurum/Kişi : Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü
Muhatap Adres : --

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 32'nci maddesine göre, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlenmiş asgari gelişim puanını aşan hükümlülerin açık ceza infaz kurumuna ayrılma ihtimalinin bulunduğu ancak Yönetmelik'in yayımlanmasının üzerinden uzun bir süre geçmiş olmasına rağmen gelişim puanına ilişkin usul ve esasların belirlenmediği ve bu nedenle başvuranın erken tahliye hakkına erişemediği iddiasına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuru dilekçesi ve ekleri doğrultusunda, Ulusal Önleme Mekanizması Birimi tarafından incelemesi gerçekleştirilen başvuruda, başvuran özetle;

a. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 107'nci maddesi kapsamında erken tahliye olma hakkının tanındığını,

b. Ayrıca Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 32'nci maddesine göre erken tahliye olma imkânının bulunduğunu,

c. Söz konusu Yönetmelik'te belirtilen haktan yararlanabilmek için Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gelişim puanlaması hakkında usul ve esasların belirlenmesi gerektiğini,

ç. İdare ve Gözlem Kuruluna erken tahliye imkânından yararlanmak amacıyla başvurduğunu fakat başvurusunun Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gelişim puanıyla ilgili usul ve esasların belirlenmemesi sebebiyle reddedildiğini iddia etmekte ve söz konusu hususla ilgili mağduriyetinin giderilmesini talep etmektedir.

3. Başvuranın hak ihlali iddiasına muhatap kurum olan Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından 23.11.2021 tarihli ve ... sayılı genel yazı ile yanıt verilmiştir. Söz konusu cevabi yazıda özetle;

a. "Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 31'inci maddesinin üçüncü fıkrası, 32'nci maddesinin dokuzuncu fıkrası, 33'üncü maddesinin üçüncü ve dördüncü fıkraları kapsamında ve COVID-19 pandemisi ile mücadele kapsamındaki tedbirler ve kurumsal uygulamalardaki değişimler dikkate alınarak, iyi hâlin belirlenmesine esas alt eşik puanın 45 (kırk beş), erken iyileşmeye esas üst eşik puanın ise 80 (seksen) olarak belirlendiği,

b. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 1.1.2021

tarihinde yürürlüğe girerek eşik puanlar ile puanlamaya dayalı iyi hâl değerlendirmesi yapılması işlemine 1.1.2022 tarihinde başlanması hususunun tüm ceza infaz kurumlarında duyurulduğu” belirtilmiştir.

4. Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü'nün 23.11.2021 tarihli ve ... sayılı genel yazısı başvurana bilgi amaçlı gönderilmiştir.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. 20.04.2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde, Kurumumuzun “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” ile görevli olduğu düzenlenmiştir.

6. Aynı Kanun'un 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamında Kuruma başvuru yapabileceği” belirtilmiştir.

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

7. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; “Özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek” Kurumun görevleri arasında sayılmıştır. Bu kapsamda; başvuranın, Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gelişim puanına ilişkin usul ve esasların belirlenmediğine yönelik iddiaları ve konuya ilişkin mevzuat hükümleri birlikte incelenip değerlendirilmiştir.

8. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un 14'üncü maddesinde; “(4) Toplam on yıl ve daha fazla hapis cezasına mahkum olanlar ile terör suçları, örgüt kurmak, yönetmek veya örgüte üye olmak suçları, örgüt faaliyeti kapsamında işlenen suçlar, kasten öldürme suçları, cinsel dokunulmazlığa karşı işlenen suçlar ve uyuşturucu veya uyarıcı madde imal ve ticareti suçlarından mahkum olanların kapalı ceza infaz kurumundan açık ceza infaz kurumuna ayrılmalarına ilişkin idare ve gözlem kurulu kararları, infaz hakiminin onayından sonra uygulanır.” hükmü bulunmaktadır.

9. Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik'in 31'inci maddesinde; “(3) Hangi tutum ve davranışlara ne kadar puan verileceği, ölçme ve değerlendirme kriterleri, değerlendirmeye esas eşik puanlar, değerlendirme raporlarının şekli, kullanılacak program ve formlar ile puanlama sonucuna göre yapılacak değerlendirmenin başlayacağı tarih Genel Müdürlükçe belirlenir.” hükmü yer almaktadır.

10. Aynı Yönetmelik'in 32'inci maddesinde; “(9) Kapalı ceza infaz kurumunda bulunan ve gelişim puanı Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanı aşan ve erken iyileşme gösterdiği kanaatine varılan iyi halli hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulu tarafından, kapalı ceza infaz kurumunda kalması gereken toplam sürenin onda birine kadar daha erken açık ceza infaz kurumuna ayrılma kararı verilebilir. Erken iyileşmeye bağlı olarak, erken açık ceza infaz kurumuna ayrılma ile ilgili esas ve usuller Genel Müdürlükçe gösterilir.” hükmü yer almaktadır.

11. Adı geçen Yönetmelik'in 33'üncü maddesinde ise; “(3) 31 ve 32 nci maddelere göre yapılan hesaplama sonucunda, gelişim puanı Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanın altında olan hükümlü hakkında;

- Açık ceza infaz kurumuna ayrılma,
- Kalan cezasını denetimli serbestlik tedbiri uygulanarak infaz etme,
- Ceza infaz kurumlarından doğrudan koşullu salıverilme, işlemlerine yönelik iyi hâl kararı

verilmez.

(4) İyi hâl kararı için gerekli olan ve Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanı aşamayan hükümlü hakkında idare ve gözlem kurulunca bir araştırma yapılarak; bu durumun mücbir sebeplerden kaynaklanıp kaynaklanmadığı ya da hastalık, yaşlılık, personel yetersizliği gibi makul bir nedeni olup olmadığı belirlenir. Makul bir nedenin bulunması durumunda, hükümlüye verilen gelişim puanının Genel Müdürlükçe belirlenen eşik puanı aşması şartı aranmaz. Bu hükümlü hakkında, mevzuatta aranan diğer iyi hâl kriterlerine göre değerlendirme yapılır.” hükmü yer almaktadır.

12. COVID-19 pandemisi sürecinde Sağlık Bakanlığı ve Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları doğrultusunda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü pandeminin kontrol altına alınabilmesi için birtakım tedbirler almıştır. Tavsiye kararları çerçevesinde, Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından gerekli görülen tedbirler taşra teşkilatı ile ilgili mercilere iletilerek önleyici bir pandemi yönetimi oluşturulmuştur. Bu kapsamda pandemi sürecinde Bilimsel Danışma Kurulunun tavsiye kararları çerçevesinde; İşyurtları Kurumlarında malzeme üretimi, Kuruma ilk kabullerde alınan tedbirler, Kurum içinde COVID-19 belirtisi gösterenler hakkında alınan tedbirler, personelin izolasyonu, izin, görüş ve nakil gibi uygulamaların durdurulması gibi konularda da tedbirler alınmıştır.

13. 15.04.2020 tarihinde Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe giren 7242 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun kapsamında COVID- 19 izni ile pandeminin mahpusların sağlığı ve buna bağlı olarak da toplumsal sağlık açısından olası zararları önlenmeye çalışılmıştır. Pandemi süresince Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü hem resmi internet sitesinde hem de taşra teşkilatına gönderdiği genel yazılar ile gerekli bilgilendirmeleri yapmıştır.

14. 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun’un 89’uncu maddesinde yapılan değişiklik üzerine yeni sistemin uygulama usullerini belirlemek amacıyla hazırlanan, “Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik” 1.1.2021 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Somut olayda Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğünün cevabi yazısı ile COVID-19 pandemisi ile mücadele kapsamında ülke genelinde ve ceza infaz kurumlarında belirli tedbirler alınmak zorunda olduğu ve birtakım kurumsal uygulamalarda da buna bağlı olarak değişimlerin yaşandığı, bu sebeple iyi hâlin belirlenmesine ilişkin gelişim puanının da alınan tedbirler gözetilerek belirlendiği ve bu kapsamda eşik puanlar ile puanlamaya dayalı iyi hâl değerlendirmesi yapılması işlemine 1.1.2022 tarihinde başlanması hususu tüm ceza infaz kurumlarına iletilmiştir. Uygulama kapsamında mahpusun iyi hâlin belirlenmesine esas alt eşik puanı 45, erken iyileşmeye esas üst eşik puanı ise 80 olarak belirlenmiştir. 80 puanı aşan mahpuslar kapalı ceza infaz kurumunda geçirmesi gereken sürenin onda biri kadar erken açık cezaevine ayrılma imkânına kavuşmuştur.

15. Sonuç olarak, başvurunun konusunu oluşturan eşik puanın belirlenmediği iddiasının yerinde olmadığı, eşik puanın Adalet Bakanlığı Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü tarafından belirlendiği ve 1.1.2022 tarihi itibarıyla eşik puanlar ile puanlamaya dayalı iyi hâl değerlendirmesi yapılması işlemine başlandığı, tüm pandemi koşulları bir bütün olarak değerlendirildiğinde yukarıda açıklanan nedenlerle başvuranın maruz kaldığı uygulamalarda 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendi kapsamında kötü muamele yasağının "**ihlal edilmediği**" kanaatine varılmıştır.

V. KARAR

1. Başvurusunda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

2. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

3. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine, 07.12.2022 tarihinde, OY BİRLİĞİYLE, karar verildi.

e-imzalıdır

Av. Alışan TİRYAKİ
II. Bařkan

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŐ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Av. Harun MERTOĐLU
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

İsmail AYAZ
Kurul Üyesi

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Kurul Üyesi